

תוכן עניינים

X.....	1. מבוא.....
X.....	2. שיטה.....
X.....	3. תוצאות.....
X-X.....	4. דיון.....
X-X.....	5. ביבליוגרפיה.....
X.....	6. נספחים.....

מבוא

מטרת המחקר הנוכחי לבחון את הגורמים אשר מנבאים את שיעור מעורבותן של נשים ערביות בעבודה בחצי משרה. המחקר הנוכחי העלה את השאלה – האם קיים קשר בין סטאטוס משפחתי, רמת השכלה, נוכחות ילדים במשפחה, גיל הילדים, רמת דתיות וארץ לידה לבין מעורבותן של נשים ערביות בעבודה במשרה חלקית? לתשובה על שאלה זו ישנה חשיבות רבה, שכן, מחקרים מעלים כי ישנה יתרונות מהותיים לכך שנשים אשר יוצאות לשוק העבודה ימנעו מעבודה בהיקף משרה מלא, זאת על מנת לצמצם את קונפליקט העבודה – משפחה ולהימנע מפגיעה בבריאותן הנפשית והפיזית.

ככלל, בעשורים האחרונים חלו שינויים משמעותיים באופן תפיסת התפקידים הנשיים והגבריים בחברה. בהקשר זה, עד לשנות ה-60 מרבית הנשים בישראל היו כבולות למספר קטן יחסית של תפקידים נשיים, לרבות – תחזוקת משק הבית, גידול וילודה של ילדים, צייתנות לרצון הבעל וכיוצא בזה. בהמשך לכך, שיעור גבוה מבין הנשים נטו להימנע מלחדור לתחומי עיסוק גבריים, לרבות – פיתוח קריירה. על אף ההסבר המופיע לעיל, חשוב להדגיש כי בעשורים האחרונים מספר הנשים אשר לוקחות חלק במשרה מלאה בשוק העבודה בישראל הולך ועולה. מחד, מחקרים מעלים כי לחלוקת עבודה שוויונית (סיוע של שני בני הזוג בפרנסת הבית וניהול משק הבית) בין הגבר לבין האישה ישנם יתרונות, לרבות הגברת רמת שביעות הרצון של שני הצדדים במשפחה, עליה ברמת איכות החיים של בני הזוג, ואף בריאות נפשית ופיזית טובות יותר (Izraeli, 1994). אף על פי כן, מנגד, מחקרים אחרים מעלים כי יציאתן של נשים לשוק העבודה והפיכתן למפרנסות נוספות מביא לתגובה הפוכה, כאשר הבעלים עדיין דורשים מנשותיהם לקחת חלק במרבית עבודות משק הבית. בעקבות זאת, נשים נוטות להיות חשופות לעומס, לחץ וקונפליקט בין ציפיות המעסיק כי הן יגלו מחויבות למקום העבודה ויעבדו שעות רבות, לבין הציפייה מהן לגדל את הילדים ולבצע את מירב עבודות משק הבית (אוליבר ואוקן, 2009; Nomaguchi & milkie, 2012).

אחד מבין הפתרונות לקונפליקט של נשים בין הצורך לסייע בפרנסת הבית לבין מחויבותן לילדים וניהול משק הבית בא לידי ביטוי בעבודה במשרה חלקית. עבודה בחצי משרה מאפשרת לאימהות לשלב בין היותן מפרנסות בבית לבין הציפייה החברתית מהן להמשיך לשמש כאחריות העיקריות לגידול הילדים וניהול משק הבית. באופן זה, עבודה במשרה חלקית (או חצי משרה) עשויה לשמש כאמצעי להפחתת קונפליקט עבודה משפחה בקרב נשים ולסייע להן להתמודד בצורה טובה יותר עם מכלול העומס והלחצים ביום יום (Buehler & O'Brien, 2011). חרף החשיבות הרבה אשר טמונה בעבודה בהיקף משרה חלקי, בעיקר בקרב אימהות, חשוב לציין כי עד כה מעט מחקרים בלבד בחנו את הקשר בין מאפיינים סוציו דמוגרפיים לבין עבודה בחצי משרה, בייחוד בזירה של מדינת ישראל. מטרת המחקר הנוכחי להשלים חלק זה בספרות ולבחון אילו גורמים מנבאים את מעורבותן של נשים בעבודה בהיקף של חצי משרה. במסגרת המחקר הנוכחי הועלתה השאלה – האם קיים קשר בין סטאטוס משפחתי, רמת השכלה, נוכחות ילדים במשפחה, גיל הילדים, רמת דתיות וארץ לידה לבין מעורבותן של נשים בעבודה במשרה חלקית?.

על מנת לבחון את שאלות המחקר הנוכחי התבססנו על מדגם הסתברותי שכלל 63,510 משתתפים. מתוך כלל המשתתפים, לצורך המחקר השערות המחקר יתבססו אך ורק על נשים ערביות אשר נכללו בקובץ. במסגרת ניתוח הנתונים יוצגו בעבודת מחקר זו נתוני סטטיסטיקה תיאורית בהתייחס למחוז מגורים, ארץ לידה, גיל, רמת דתיות, מצב משפחתי, מספר ילדים צעירים (0-4 שנים) וגדולים (5-17), השכלה ושעות

עבודה. כמו כן, על מנת לבחון את השערות המחקר ערכנו רגרסיה לוגיסטית לבחינת יחס הסיכויים בניבוי מעורבותן של נשים ערביות בעבודה בחצי משרה.

סקירת הספרות תתחיל מהתייחסות לחלוקת התפקידים בין נשים וגברים נכון למאה ה- 21 במדינות מערביות, לרבות ישראל. בהמשך, נתייחס ליתרונות ולחסרונות אשר קשורים בחלוקת תפקידים בין הבעל והאישה. כמו כן, נתייחס לבעיות החמורות הקשורות ליציאתן של נשים לשוק העבודה, כאשר נראה כי חרף עזרתן של נשים בפרנסת הבית, עדיין מוטלת עליהן ציפייה חברתית כי יצאו לעבוד, ובמקביל, ימלאו את עבודות ניהול משק הבית וגידול הילדים. לבסוף, נתייחס לפתרון אפשרי לקונפליקט של נשים בין סיוע בפרנסת הבית, ובמקביל, **נסביר מדוע נשים ערביות בעלות רמות נמוכות יותר של השכלה, נשואות, בעלות מספר רב יותר של ילדים (בייחוד ילדים צעירים), ונשים דתיות צפויות להיות מעורבות יותר בעבודה בחצי משרה.**

סקירת ספרות

חלוקת תפקידים בין גברים ונשים במאה ה- 21

הגישה השמרנית לחלוקת בתפקידים במסגרת המשפחה גורסת כי לכל אחד משני בני הזוג קיים תפקיד אופייני מסורתי. בהקשר זה, לפי חלוקת התפקידים המסורתית בבית גברים נוטים להיות האחראים המרכזיים פרנסת הבית, ולעומת זאת נשים אחראיות על ניהול משק הבית ועבודת גידול הילדים. במאמר שפורסם לפני כעשור על ידי שטייר (2005), החוקר פורס גישה כלכלית לפיה חלוקת התפקידים בין הבעל והאישה בתא המשפחתי מהווה מהלך אפקטיבי אשר קשור ליתרונות משמעותיים לשני בני הזוג, הן הגבר והן האישה. בנוסף, לפי שטייר חלוקת התפקידים המגדרית בין הגבר והאישה במשפחה נובעת מכך שנשים בעלות עדיפות בתפקידי משפחה מסורתיים, לרבות: יישום מטלות ניהול משק הבית וגידול ילדים. להבדיל מכך, גברים בעל יתרון בכל הנוגע לפיתוח קריירה וכלכלת הבית ונוטים לצבור הישגים בשוק העבודה (למשל – זכייה במשרות יוקרתיות, קבלת שכר מתגמל וכיוצא בזה). לפי אוליבר ואוקון (2009) השילוב בין ניהול קריירה לבין מעורבות בעבודות משק הבית וגידול הילדים בעל חסרונות, שכן, חלוקת דיכוטומית של מטלות משק הבית ופיתוח קריירה בין הבעל והאישה חשובה וחיונית בכדי להצליח בשני התחומים. לכן, רצוי שכל אחד מבני הזוג יבחר להתמקד בתפקידו העיקרי בתא המשפחתי (אוליבר ואוקון, 2009).

חרף ההסבר המופיע לעיל, במהלך העשורים האחרונים התרחשו שינויים באופן ההגדרה והתפיסה של תפקידים גבריים ונשיים בחברות מערביות, לרבות ישראל. בכלל זה, טרם שנות השישים רובן המכריע של נשים היו כבולות לתפקידים נשיים, כגון- ילודה וגידול הילדים, ניהול משק בית, ניקיון, בישול וכדומה. במקביל, מרבית הנשים נמנעו מהשתלבות בתחומים אשר נתפסו בחברה כגבריים, כגון ניהול החשבון והכספים בתא המשפחתי, יציאה לשוק העבודה ופיתוח קריירה עצמאית. בשונה מכך, לאורך העשורים האחרונים החלה להתפתח תופעה העונה לשם "הנשיות החדשה" (Sasson-Levy, 2003). ככלל, הנשיות החדשה מקדם ומעודדת נשים לגלות דעתנות ועצמאות. בנוסף, האישה החדשה משוחררת מכבלי הנורמות החברתיות, מגשימה את הפוטנציאל הגלום בה ומשוחררת מתפקידים נשיים מסורתיים. על רקע תופעה זו, אין מפתיע בכך שלאורך העשורים האחרונים יותר ויותר נשים יוצאות לשוק העבודה ואף משתלבות בתפקידים במשרה מלאה בשוק העבודה. מחקרים מעידים כי שילובן של נשים בשוק העבודה מלווה בשינויים נוספים, כגון – שילובן של נשים רבות יותר בהשכלה הגבוהה, ירידה בילודה, עלייה בגיל בו נשים מתחתנות, עיכוב בגיל בו נשים נכנסות להיריון ראשון וכדומה (Sasson-Levy, 2003).